

rijke uitgave, ook al zouden zijn inzichten inzake het ontstaan en vooriduren van het rheuma in geheel andere richting georiënteerd zijn. Dit is wel zeker, dat als alle vier oorzakelijke factoren (zie *Ned. Tijdschr. v. Geneesk.* 1929, 1ste helft, No. 14) zoo methodisch en wetenschappelijk zullen bestudeerd en uitgegeven zijn als thans factor I, dat dan onze kennis in het ontstaan van het rheuma zeer belangrijk verdiept zal zijn.

J. VAN BREEMEN.

Handbuch der Neurologie des Ohres, herausgegeben von G. ALEXANDER und O. MARBURG, redigiert von H. BRUNNER. Band II, Teil 2, Wien, URBAN und SCHWARZENBERG, 1929. Prijs geb. M. 158.—

Met dit reusachtige boekdeel (1220 bladzijden; 250 afbeeldingen) is thans de Neurologie des Ohres volledig. De overweging, waarvan de samenstellers van dit werk zijn uitgegaan, was deze, dat de aanrakingspunten tusschen oorheelkunde en neurologie, de vraagstukken, die voor oorheelkundigen en zenuwartsen beiden van belang zijn, zóó talrijk en van zóó groote beteekenis zijn geworden, dat de behoefte zich opdringt, het verspreide materiaal te verzamelen en van een gemeenschappelijk oogpunt uit te overzien. De nauwe samenhang der beide vakken is het eerst aan het licht getreden, toen de oorheelkunde zich heeft meester gemaakt van de intracranieele verwickelingen der oorontstekingen. Een tweede krachtige stoot voor de oorheelkunde om zich in de neurologische richting te ontwikkelen, was de opbouw van de physiologie en pathologie van het statisch zintuig, een gebied, dat ook voor de neurologie van het allergrootste belang is geworden. Voorts noem ik de gewelddadige aandoeningen en de nieuwvormingen van den schedelinhoud.

Het pas verschenen deel brengt ons de ontstekingen van het binnenoer en van de gehoorzenuw; de hersenontstekingen, waarbij het oor is betrokken; de reeks der „endocranieele verwickelingen”; de oorverschijnselen bij hersengezwellen, waarbij het aphasiëvraagstuk op al te breeden grondslag is opgebouwd (250 bladzijden) en ten slotte het al te beknopte hoofdstukje over de syphilis van het gehoororgaan.

Hiermede noem ik tevens een der bezwaren, aan de groote geneeskundige „Sammelwerke” verbonden. Het blijkt ondoenlijk een zoo groot aantal schrijvers (hier een-en-veertig) tot een werkelijk harmonische behandeling der stof te brengen. De versnippering ervan over een veel te groot aantal hoofdstukken brengt dit noodzakelijk mede. Toekomstige samenstellers van dergelijke werken zullen niet volledigheid, maar beperking tot leus moeten nemen, zoowel in de indeeling der stof als in het getal hunner medewerkers.

Intusschen het ware onbillijk, niet te besluiten met een woord van dank en hulde voor het vele goede, dat ons in deze vier statige deelen is aangeboden. Zij bevatten verscheidene prachtige monographieën, buiten de talloze wetenswaardigheden en het groote feitenmateriaal uit het gebied der oto-neurologie. De uitwendige verzorging — papier, druk, afbeeldingen — laat niets te wenschen over.

H. BURGER.